

Ajánlás

A Pozitív – a nehezen kezelhető gyermekek megsegítésére alakult Országos Szakmai Egyesület az ún. nehezen kezelhető gyermekek érdekében a következő ajánlást fogalmazza meg:

Magyarországon a jelenlegi becslések szerint a gyermekpopuláció kb. 15-20%-a küzd különböző mértékű tanulási nehézségekkel, magatartási zavarral, amely mintegy 300-400 ezer családot érint. Szinte minden iskolai osztályra jut belőlük egy-kettő. Az utóbbi időben az óvoda- és iskolapedagógusok jelzései szerint számuk egyre nő.

Ezek a gyerekek nem tudnak figyelni, sok esetben súlyos figyelemzavarral és motoros nyugtalansággal küszködnek, túl mozgékonyak (hyperaktívak), vagy túlzottan csendesek, gátlásosak, lelassultak, mozgásuk összerendezetlen, kommunikációs és sokszor beilleszkedési zavarai is vannak, az írás-olvasás, számolás terén is lehetnek súlyos gondjaik (dyslexia, dysgraphia, dyscalculia). Iskolai teljesítményeik általában jóval alacsonyabbak, mint ahogy értelmi képességeik (esetenként kiemelkedő értelem) alapján tőlük elvárható volna.

Nehezen kezelhetőségük okait ma még sok esetben nem ismerik fel, magatartásukat félreértik, a szülői nevelés vagy tunyaság, lustaság, rosszindulat rovására írják. A gyermeket nem vagy nem megfelelően kezelik, fejlesztik, így a megoldatlan helyzetekből fakadó súlyos következmények halmozottan jelentkeznek: a gyermek kallódása az iskolai években, ún. „iskolaundor” és tanulási képtelenség, alulképzettség, tehetségek elkallódása, család széthullása, szociális problémák, társadalomba való beilleszkedési zavarok, deviáns magatartásformák kialakulása (drogok, öngyilkosság, bűnözés).

Miután a szindróma egyaránt érinti az egészségügy és művelődésügy szakembereit, sőt a későbbiekben más szakterületen dolgozókat is, ezért nagyon fontos, hogy az érintett szakmák egységes és közös álláspontot alakítsanak ki, és fogalmazzák meg a témával kapcsolatos legkorszerűbb tudni- és tennivalókat, és mindezt mielőbb a gyakorlatban széleskörűen alkalmazzák.

Ma már Magyarországon sokéves gyakorlati tapasztalat gyűlt össze. Egyre többen foglalkoznak ezzel a problémakörrel, de sokan közülük elszigetelten, segítség és támogatás nélkül. Fontos összekapcsolni ezeket a „szigeteket”, koordinálni és hatékonyabbá tenni a munkát a jobb ellátás érdekében. Erre az 1996 júliusában elfogadott módosított Köznevelési Törvény lehetőségeket és kötelezettségeket is tartalmaz.

Ennek érdekében a tanácskozás résztvevői a következőket ajánlják:

1. Az elsődleges prevenció érdekében:

- genetikai tanácsadás szélesebb körű elterjesztése
- fokozott magzatvédelem, terhesség alatti nyugtatók és egyéb gyógyszerek alkalmazásának újragondolása
- a terhesség ideje alatt az apával együtt történő testi és lelki felkészítés a szülésre és a gyermekgondozás kezdeti időszakára
- családbarát szülés: apás szülések, családiasabb környezet, alternatív szülési módok, őszinte hangvétel, a szülők partnerként kezelése a döntéseknél is, felkészítésük a várható problémákra

- gyerekorvosok, védőnők képzése a korai felismerésre és a korai fejlesztés lehetőségeire
- a TB által finanszírozott korai fejlesztőközpontok, ahová a gyerekorvos küldheti a gyermeket, ha felmerül a gyanú
- kismamaklubok a család ezirányú problémáinak kezelésére
- szülők felkészítése az otthoni bánásmódra, fejlesztésre (önismereti csoportok, családterápiák, csoportterápiák stb., az elfogadó, szerető szülői magatartás érdekében)
- 3 éves kortól szűrés az óvodákban, óvodapszichológus és fejlesztőpedagógus bevonásával
- óvónők képzése, felkészítése a felismerésre, saját lehetőségeiken belüli fejlesztésre ül. a témával foglalkozó szakemberek, intézmények adatbankjának ismeretére

2. A megküzdési stratégiák a gondok orvoslására, a prevenció, korrekció, kompenzáció, valamint a tehetséggondozás érdekében:

- az egészségügyi képzésben szemléletváltás a betegség és/vagy állapot felismerésében, hogy a gyerekek ellátását ne csak a gyermekpszichiátriába való kiemelésükkel oldják meg, hanem a fejlesztő, rehabilitációs munka a gyermek természetes életterében valósuljon meg
- a gyógyszeres kezelésükre a megfelelő gyógyszerek (pl. a Ritalin) hazai forgalmazásának megkönnyítése törzskönyvezéssel
- pedagógusok képzése, továbbképzése, felkészítése a felismerésre, a saját hatáskörük cselekvési lehetőségeinek tudatosítása
- a tanulási és/vagy magatartási zavarok minden szakmára nézve egységes és a nemzetközi gyakorlatot is figyelembe vevő (pl. a Betegségek Nemzetközi Osztályozásán – BNO – alapuló) elnevezése
- az érintett gyerekek törvény által biztosított jogainak ismerete, érvényesítése (pl. érettségi könnyítések stb.)
- a gyerekek egyenetlen fejlődéséből adódó teljesítménykülönbségek felismerése, differenciált foglalkozás, esetenként felzárkóztatás és tehetséggondozás együttes alkalmazása
- annak felismerése, hogy mikor kell már a gyereket speciális szakemberekhez, pedagógiai szakszolgálatot ellátó intézményekhez irányítani
- speciális fejlesztő módszerek oktatása a segítő szakmákban dolgozó szakemberek számára
- ezzel a témával kiemelten foglalkozó szakemberek tapasztalatcseréje, az egységes megítélés és a mérhetőség kialakítása a már meglévő mérőeljárások elterjesztésére
- a nevelési tanácsadók és a tanulási képességet vizsgáló és rehabilitációs bizottságok szakemberellátásának újragondolása
- integrált oktatás-nevelés biztosítása a gyerekek problémái szerinti súlyossági foknak megfelelő ellátási formában:
  - a) enyhe esetekben:
    - normál oktatási formában megvalósuló támasznyújtás, anyagilag, erkölcsileg megbecsült, jól felkészült pedagógusokkal
    - szülő-pedagógus partneri viszony kiépítése érdekében a szülők felkészítése, segítése

b) középsúlyos esetekben:

- normál oktatási formában, speciális szakismeretekkel rendelkező pedagógusok biztosításával és a helyi nevelési tanácsadók és egyéb erre felkészült szakemberek bevonásával
- kisebb létszámú (10-12 fős) tanulócsoportok, fejlesztő osztályok (inkluzív forma)
- problémacentrikus, alternatív iskolai modellek pl.: Bp. III. ker. Bárczi G. u-i önkormányzati 12. oszt. isk. (komprehenzív iskolaforma)
- speciális terápiák alkalmazása:
Mozgásterápiák: pl. Ayres, Alapozó terápiák, HRG terápia stb., az észlelést fejlesztő módszerek: pl. Affolter, Frostig stb., vagy más megközelítésben a részképességszavarokat célzó dyslexia, dysgraphia, dyscalculia prevenciós módszerek (pl. Meixner-féle dyslexia prevenció), egyéni felzárkóztatás, vagy a diffúz tanulási zavarok leküzdésére pl. figyelemzavar, gondolkodási stratégia fejlesztése, tehetséggondozás, családgondozás, családterápiák, természetközeli, speciális családbarát táborok (Pozitív tábor)

c) nagyon súlyos esetekben:

- terápiás céllal olyan kis létszámú (170-100 fős) iskola, ahol a tanuló létszám 30%-áig integrált módon és minden megoldásra maximálisan nyitottan oktatják, nevelik a nagyon súlyos problémákkal küszködő gyerekeket, pl. Új Suli Alapítványi Iskola, Külvárosi Tankör, Esély Szakiskola
- szakember team (1. pedagógus, fejlesztőpedagógus, iskolapszichológus, gyógypedagógus pl.: pszichopedagógus, logopédus, 2. gyermekorvos, gyermekpszichiáter, 3. egyéb, az ellátásban segítő személyzet) biztosításával, valamint a területi tanulási képességét vizsgáló bizottságok, gyermek- ideggondozók ül. a klinikák, kórházak gyermekneurológiai, neurózis-, gyermekpszichiátriai osztályainak bevonása
- az iskola, a szakemberek, a szülők és az érintett gyermekek szoros együttműködése
- 2-5 fős csoportokban ill. teljesen egyénileg történő oktatás, képzés, fejlesztés, tehetséggondozás a siker biztosítása érdekében, a gyermekekre szabott egyéni bánásmód és egyéni oktatási, képzési, fejlesztési, tehetséggondozói ütemtervek meghatározásával, a számukra legmegfelelőbb módszerek, terápiák és ezek teljes eszköztárának alkalmazásával, mindaddig, amíg a gyerekek állapota ezt megkívánja (akár 18-20 éves korukig is), és lehetőség szerint az iskola sajátos eszközeivel jutassa el őket az

érettségiig, ill. segítse a nekik megfelelő szakmákhoz való hozzájutást

- a jelenlegi rendszer szerint a magántanulói státuszba került gyerekek oktatásának, képzésének, nevelésének, vizsgáztatásának intézményen belüli felvállalása, akár szállás biztosítással
- gyógyszeres kezelés ambuláns formájú iskolai alkalmazása
- regionális feladatok felvállalása a gyerekek ellátásában (gyermekvédelmi feladatok is)
- jó kapcsolatok kiépítése a helyi ill. a megyei önkormányzattal ill. a helyi társadalmi szervezetekkel
- helyi módszertani, szakmai továbbképző, gyakorlatot is biztosító központként való működés (pedagógiai szakmai szolgáltatás)
- a családok számára rendszeres tanácsadás (szakmai, jogi stb.)

3.) A sikeres felnőtté válás érdekében:

Esélyt kell adni a sikeres munkába állásra, a társadalomba való beilleszkedésre!

Ehhez szükség van megfelelő módszerek elterjesztésére, finanszírozására, annak érdekében, hogy mindenki hozzájusson a képességének megfelelő szakképzéshez, szakképesítéshez:

- a közismereti tárgyak kellő ismeretének hiánya miatti lemaradás pótlását célzó felzárkóztatásra (l: Esély tanfolyamok)
- a pályaválasztást elősegítő pályaorientációs foglalkoztatás kidolgozására
- a problémák súlyosságának megfelelő képzésre (pl. Iskolarendszerű szakiskolai forma ill. az „Inkubátor ház” forma, pl. Esély Alapítványi Szakiskola), ill. a felmentés rendszerének kidolgozására
- a tanuló állapotához igazodó számonkérés módszertanának kidolgozására (pl. ha lehetséges, sajátos módszerekkel eljuttatni őket az érettségiig, pl. Hétvégi gimnázium)
- a munkába állás sikerességét szolgáló ismeretanyagok oktatására (pl. munkaerőpiaci képzések)

Az előzőekben felsoroltak mellett időben fel kell készülni a deviáns magatartási formák előfordulására, és a korai felismeréssel, gondozással, felzárkóztatással lehetőleg elkerülni a súlyosabb megnyilvánulásokat (drog, bűnözés, öngyilkosság)

- katonaságnál a sorozás alkalmával figyelembe kell venni az érintett fiatalok sajátos problémáit, és részleges felmentést kell alkalmazni ill. fokozottabb odafigyelést biztosítani.

A gyermekekben rejlő pozitív tulajdonságok (pl. szociális érzékenység) érvényesülése érdekében el kell érni, hogy figyelembe vegyék különleges képességeiket a szakmaválasztásuknál, felsőfokú képzésükben, munkavállalásukkor, társas kapcsolataikban!

A tanácskozás résztvevői felhívják a figyelmet:

- A prevencióra, a korai felismerésre és vizsgálatra
- A családok tájékoztatására, felkészítésére, segítségére

- A fejlesztés és a terápiák sokszínű alkalmazására, a sajátos oktatási-nevelési módszerekre és óvoda-, iskolaformákra, melyekhez elengedhetetlen a speciális finanszírozási formák kialakítása.
- A szakmai integrációra és a közös stratégia kialakítására azonos fogalmi háttérrel, amely útmutatóul szolgálhat az irányító, ellátó és szakemberképző intézmények számára
- A meglévő tárcaközi bizottságok cselekvési programjaihoz való kapcsolódásra (pl.: Országos Népegészségügyi Bizottság), ill. további, több tárcára kiterjedő egyeztetésre, az állásfoglalásban lefektetett elvek, megoldások megvalósítása érdekében
- A felsőfokú oktatás teendőire a téma oktatásában, pl. ajánlások a tananyag kidolgozásához és a kötelező minimum standardjainak meghatározása a témában érintett szakterületeken
- A különféle szakterületek szakembereinek (gyermekorvosok, védőnők, pszichológusok, pedagógusok, és más segítő szakemberek) szervezett továbbképzések anyagára, melyben kellő súllyal szerepeljenek a legkorszerűbb ismeretek a nehezen kezelhető gyermekekről.
- Egy több szakmára kiterjedő szakértői lista, valamint információs és módszertani adatbázis kidolgozására és széles körű terjesztésére a szakmai szervezetek együttműködésével. (Pl. Országos Közoktatási Adatbázis)
- Az önkormányzatok teendőinek, cselekvési lehetőségeinek feltárására, a nekik nyújtott szakmai segítségre (pl. Cselekvési útmutató) a helyi és egyesületi szakemberek bevonásával
- A témához kapcsolódó törvények (pl. közoktatási, gyermekvédelmi, egészségügyi, társadalombiztosítási, önkormányzati és a mindenkori költségvetési törvény) folyamatos alakítására, összehangolására, különös tekintettel a végrehajtási utasításokra és az általuk biztosított jogok és lehetőségek megvalósulására (jogvédelem, gyermek- és ifjúságvédelem, családvédelem, célzott szociálpolitika a szülők méltánytalan terheinek csökkentésére, hogy megvalósulhasson a törvényben lefektetett ingyenes oktatás, pedagógiai szakszolgálat stb.)
- A tanácskozást követő Országos Konferenciára, melynek célja az érintett családok és a gyermekekkel foglalkozó szakemberek tájékoztatása, kérdéseik megválaszolása és a területen dolgozók tapasztalatainak meghallgatása.